

Päätettävä tässä kokouksessa

13

**Sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto tarkastuslautakunnan
vuoden 2013 arviointikertomuksesta**

HEL 2014-004186 T 00 03 00

Päätösehdotus

Sosiaali- ja terveyslautakunta päättää antaa tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen kohdista 2.2, 2.3, 3.2, 4.1.2-4.1.3 ja 4.5.1-4.5.6 seuraavan esittelijän ehdotuksen mukaisen lausunnon:

Esittelijän perustelut

Arviointikertomuksen kohta 2.2: Sitovien toiminnallisten tavoitteiden seurannan ja dokumentoinnin puutteet

Sosiaali- ja terveysvirasto tallentaa tilinpäätöstyötilaan tilinpäätösohjeistuksen mukaisesti sellaiset dokumentit, joiden perusteella sitovien tavoitteiden toteutuminen voidaan varmentaa koko vuoden ajalta. Jatkossa sosiaali- ja terveysvirasto asettaa sitovat tavoitteensa niin, että niiden toteutuminen voidaan dokumentoidusti osoittaa. Virasto varmistaa sitovien tavoitteiden määrittelyn yhteydessä, että tavoitteen toteutumisen varmentava tieto saadaan tietojärjestelmästä kattavasti. Sosiaali- ja terveysvirastossa käytössä ollut sitovien tavoitteiden seurantaraportti ohjeineen on päivitetty.

Tiedot suun terveydenhuollon hoidon tarpeen arviointiin ja kiireettömään suun terveydenhoitoon pääsystä olivat käytettävissä vain viimeisen puolen vuoden ajalta. Asia liittyy maanlaajuisesti käytössä olevan Efficatietojärjestelmän ominaisuuksiin, eikä asia ole kuntoon saatettavissa kaupungin omilla toimenpiteillä. Tilanteen korjaamiseksi käydään keskusteluja Tieto Oyj ja AvoHILMO:on liittyen THL:n kanssa.

Arviointikertomuksen kohta 2.3: Havaintoja tavoitteiden esittämisestä

Sosiaali- ja terveysviraston terveys- ja päihdepalvelut –osasto uusii sitovat toiminnalliset tavoitteensa kokonaan vuodelle 2015 siten, että ne ohjaavat toimintaa viraston strategisten tavoitteiden mukaisesti.

Arviointikertomuksen kohta 3.2: Talousarvioraamin ohjausvaikutus ja sitovien taloudellisten tavoitteiden sitovuus

Sosiaali- ja terveysvirasto tuo kaikki kaupunginkanslialle annettavat viralliset ennusteet ensin lautakunnan käsiteltäväksi, ennen niiden

toimittamista eteenpäin kaupungin keskushallintoon. Samoin tullaan jatkossa menettelemään mikäli määrärahojen osalta havaitaan ylitystarpeita.

Arviointikertomuksen kohta 4.1.2: Hankinta ja kilpailuttamisosaaminen palveluhankinnoissa

Sosiaali- ja terveystoimen hankinta- ja kilpailutus -yksikkö on sopinut työnjaosta kaupungin hankintakeskuksen kanssa. Hankintakeskus vastaa sosiaali- ja terveystoimen hankintalain mukaisista kilpailutuksista ja laatii tarjouspyyntöasiakirjat. Sosiaali- ja terveystoimen hankinta-asiantuntijat osallistuvat kilpailutuksiin ja vetävät kilpailutusprojektit yhdessä hankintakeskuksen palvelupäälliköiden kanssa.

Hankintakeskuksen hankintalakimies vastaa sosiaali- ja terveystoimen kilpailutusten lain mukaisuudesta. Muissa hankintalakiin ja sopimusjuridiikkaan liittyvissä kysymyksissä konsultoi oikeuspalvelujen virastolle nimeämä asiamies. Hankintakäsikirja on käytössä ja sitä täydentää viraston hankintaohje.

Sosiaali- ja terveystoimen hankinta- ja kilpailutus -yksikkö vastaa viraston hankintaosaamisesta, laatii hankintapäätösesitykset ja -sopimukset. Hankinta-asiantuntijat osallistuvat säännöllisesti koulutuksiin, jotta sekä hankintalaki- että muu hankintaosaaminen lisääntyisivät. Hankinta- ja kilpailutus -yksikkö järjestää sisäisiä koulutuksia viraston hankintaosaamisen lisäämiseksi.

Hankinnan määrittelemisessä on edelleen kehittämistä. Tavoitteena on, että viraston hankinta-asiantuntijat pystyvät tukemaan substanssiosaajia hankinnan määrittelyssä. Haasteena on myös riittävän ajan varaaminen kilpailutusta varten. Sekä viraston hankinta-asiantuntijoiden rekrytoinnin viivästyminen että hankintakeskuksen palvelupäällikköresurssit ovat vaikuttaneet kilpailutusaikataulujen pitävyyteen. Tavoitteena on, että yrittäjien kanssa käydään entistä enemmän markkinavuoropuhelua tarjouspyynnön määrittelyvaiheessa, jotta tarjouspyynnön määrittelyssä onnistutaan. Tarkoituksena on myös, että kilpailutusta varten voidaan varata riittävästi aikaa, jotta valittavat palveluntuottajat pystyvät varautumaan palvelun aloittamiseen sopimuksen allekirjoittamisen jälkeen.

Arviointikertomuksen kohta 4.1.3: Virastojen tietojärjestelmähankkeet

Kustannushyötyanalyysi

Kaupungin hankejohtamisen käsikirjan mukaan kustannushyötyanalyysia käytetään päätöksenteon tukena, mutta sitä ei veloiteta tekemään, mikäli hankkeen lähtökohta on lainmuutos tai

muu pakottava syy. Tarkastuskertomuksessa todetaan, että kustannushyötyanalyysi tulisi tehdä riippumatta siitä koetaanko hanke pakolliseksi. Hankejohtamisen käsikirjan mukaisen kustannushyötyanalyysin tekeminen edellyttää osaamista, jota hallintokunnassa ei välttämättä ole. Sosiaali- ja terveystoimi esittää toiveen, että kaupunkitasoisesti järjestettäisiin tähän asiaan kohdennettua koulutusta. Nykyisellään kustannushyötyanalyysin teossa joudutaan useimmiten turvautumaan osaamiskeskuksen tarjoamiin konsulttipalveluihin. Pakollisissa hankkeissa tämä johtaa ylimääräiseen kustannukseen, koska hanke on toteutettava kustannushyötyanalyysin tuloksesta huolimatta.

Lisäksi kustannushyötyanalyysin avulla todettujen säästöjen aikaansaaminen edellyttää toimintatavan muutoksen johtamista ja toteuttamista. Myös tämän toteutumista on seurattava. Hankinnalla aikaansaadut kustannushyötyanalyysin mukaiset hyödyt kohdistuvat yleensä muualle viraston toimintaan kuin tietohallintoon.

ICT-salkun hallintaväline

Sosiaalivirasto on aikanaan ollut talous- ja suunnittelukeskuksen tietotekniikkaosaston kanssa kehittämässä ICT -salkun hallintavälinettä ja pilotoinut sen käyttöä. Tällä hetkellä hallintavälineessä on sosiaali- ja terveystoimen kaikki tietotekniikan kehittämishankkeet ja hallintaväline on aktiivisessa käytössä. Hallintaväline ei kuitenkaan suoraan sovellu hankkeen kustannusten seurantaan. Hallintokunnassa on ollut pakko kehittää seurantaväline, jonka avulla varmistetaan hankkeiden talouden seuranta ja pysyminen määrärahojen ja tehtyjen päätösten puitteissa. ICT -salkun hallintavälineen ongelma on tällä hetkellä se, että siitä ei ole mitään integraatioita taloushallinnon järjestelmiin, eikä se ole talouden hallinnan normaalin prosessin osa.

Sosiaali- ja terveystoimi pitää erittäin tärkeänä hankkeiden kustannushyötylaskelmien tekemistä, hyvää hankehallintaa ja siihen liittyvää dokumentaatiota ja hankkeen päätyttyä loppuraportin kokoamista, jossa on hankkeen kokonaiskustannukset ja saavutetut hyödyt analysoitu.

Arviointikertomuksen kohta 4.5.1: Toimenpiteet kaupunkilaisten terveyserojen kaventamiseksi

Helsingin terveystieteiden keskuksen vuosien 2009 - 2012 toteuttamissa terveyserojen kaventamiseen tähtäävissä hankkeissa tavoitteet, keinot ja mittarit on asetettu sen aikaisen tiedon varassa. Hankkeiden vaikuttavuuden arvioimiseksi tulee jatkossa käyttää sekä omaa toimintaa kuvaavia mittareita että kansallisesti käytettäviä mittareita ja indikaattoreita. Lisäksi toimien vaikuttavuutta selvitetään

erillisin selvityksin ja tutkimuksin. Vuonna 2014 alkaneella tutkimuksella yhteistyössä muiden hallintokuntien ja Helsingin yliopiston kanssa selvitetään palvelusetelin käytön vaikutuksia mm. terveys- ja hyvinvointieroihin.

Sosiaali- ja terveysvirasto osallistuu Kaupunginjohtajiston 2.4.2014 asettamaan hyvinvointierojen seurannan kehittämisen työryhmään, jonka tarkoituksena on selvittää, miten hyvinvointierojen muutoksia voidaan entistä tarkemmin seurata ja sen tuloksia hyödyntää hyvinvointierojen kaventamiseksi.

Sosiaali- ja terveysvirasto terävöittää jatkossa hankkeisiin asetettavia tavoitteita ja seurantamittareita, jotta voidaan paremmin seurata strategian toteutumista ja toimien vaikuttavuuden arviointia.

Tarkastuslautakunta toteaa, että sosiaali- ja terveysviraston tulee ottaa käyttöön muualla maassa ja kansainvälisesti kehitettyjä terveys- ja hyvinvointierojen kaventamisen hyviä käytäntöjä. Sosiaali- ja terveysvirasto virasto on toiminut terveyden edistämisessä edelläkävijänä. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos hyödyntää Helsingin sosiaali- ja terveysvirastossa kehitettyjä käytäntöjä ja toimintamalleja. Esimerkiksi Vamos-toimintaa on kopioitu muihin kuntiin. Virasto toimii aktiivisessa vuorovaikutuksessa ja yhteistyössä kaupungin muiden hallintokuntien, Kuntaliiton, sosiaali- ja terveysministeriön, Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen, järjestöjen, sekä muiden kuntien ja toimijoiden kanssa. Tarkastuslautakunnan suositus muualla kehitettyjen hyvien käytäntöjen hyödyntämisestä toteutuu jo nykykäytännöissä.

Arviointikertomuksen kohta 4.5.2: Nuorten toimeentulotukiasiakkaiden syrjäytymisen ehkäiseminen

Nuorten sosiaalityössä ja työhönohjauksessa kehitetään parhaillaan käytäntöjä, joissa nuoret saadaan paremmin eri toimijoiden tuella orientoitumaan koulutukseen, työhön tai kuntoutukseen. Duurissa asioivista nuorista valtaosa on ohjattu TE-toimistosta. Myös nuorten sosiaalityöstä ohjataan Duuriin asiakkaita. Nuorten tavoittaminen onnistuu parhaiten, kun palveluihin pääsy on mutkatonta. Monen nuoren onnistunut ohjaaminen edellyttää lähityötä. Pirstaleisessa nuorten palvelujärjestelmässä on meneillään hallintokuntien, kolmannen sektorin sekä muiden toimijoiden verkostoituminen, jossa toimijoiden tavoitteena on nuorten osallistuminen koulutukseen ja työhön. Ohjaus helpottuu yhteistyön syventyessä.

Duurin nuorten tiimi tarvitsee resursseja nuorten lähityöhön, koska asiakaskunnassa on paljon erityistukea tarvitsevia nuoria. Duurin nuorten tiimiin on siirretty yksi vakanssi työllistymisen tuen

organisaation sisältä. Duurin nuorten tiimi ottaa jatkossa vastaan alle 30-vuotiaita työttömiä nuoria (aiemmin ikäraja oli 25 vuotta). Työvoiman palvelukeskustoimintaa tullaan 1.1.2015 alkaen sääntelemään erillislailla, jossa määritellään mm. palvelukeskuksen asiakaskriteerit. Tämä tulee vaikuttamaan jatkossa asiakasohjaukseen ja toiminnan sisältöön.

Toimeentulotukiasiakkaiden määrä kasvaa yleisen taloudellisen tilanteen vuoksi. Lakisääteisen edellyttämässä käsittelyajassa pysymiseksi myös sosiaaliohjaajat ja –työntekijät tekevät toimeentulotuen peruspäätöksiä. Sähköisen toimeentulotukiasiainnin käyttönotolla voidaan lyhentää päätöksen tekoon kuluva aikaa ja lisätä etuuskäsittelijöiden päätösten määrää. Tämä vähentää tarvetta käyttää sosiaali-ohjaajien ja –työntekijöiden työpanosta peruspäätösten tekemiseen. Sosiaaliohjaajat ja –työntekijät saavat enemmän aikaa suunnitelmalliseen asiakastyöhön.

Aikuissosiaalityössä seurataan säännöllisesti suoraan asiakastyöhön käytettyä aikaa. Käytettävissä oleva tilastointi ei kata kaikkia sosiaalityön muotoja ja vuonna 2014 tavoitteena on kehittää seurantaa niin, että saadaan esiin sosiaalityön monimuotoisuus.

Arviointikertomuksen kohta 4.5.3: Kuntouttavan työtoiminnan tulokset

Kuntouttavan työtoiminnan paikkamääriä on lisätty kevään 2014 aikana 50 %:lla. Tavoitteena on lisätä kuntouttavan työtoimintaan osallistuvien asiakkaiden määrää nykyisestä 1200:sta 1800:aan vuoden 2014 aikana. Kuntouttavan työtoiminnan paikkoja lisätään myös kilpailuttamalla paikkoja.

Kuntouttavan työtoiminnan palveluvalikkoa on kehitetty niin, että tarjolla on viisi erilaista kuntouttavan työtoiminnan tasoa. Asiakas saa hänen tarpeisiinsa sopivaa tukea ja ohjausta. Palveluun liittyy osaamisen ja taitojen kehittäminen sekä myöhemmin mm. opinnoissa hyödynnettävissä oleva osaamistodistusten saaminen.

Sosiaali- ja terveysvirasto ei hallinnoi kaupungin työkokeilupajapaikkoja eikä palkkatuettua työtä, eikä sille ole osoitettu resursseja toiminnan organisoimiseksi. Työ- ja elinkeinotoimistolla on käytettävissään työvoimapolitiittiset toimenpiteet, joilla työttömien työllistymiseen voidaan vaikuttaa. Kaupunginkanslia johtaa kaupungin työllisyyden hoitoa, jatkopolkujen rakentaminen vaatii yhteistyötä.

Arviointikertomuksen kohta 4.5.4: Nuorten päihdehuoltoon pääsy

Vuoden 2014 alusta alle 18-vuotiaiden ja yli 18-vuotiaiden oman toiminnan ja ostopalvelujen nuorisoasemat on yhdistetty ja siten

luodaan matalan kynnyksen uusi kontaktipiste nuoruusikäisille päihde- ja mielenterveysongelmista kärsiville ja heidän perheilleen. Uudella nuorisoasemalla tehostetaan palveluohjausta nuorisopsykiatriassa, päihdepalveluissa ja aikuisten mielenterveyspalveluissa.

Arviointikertomuksen kohta 4.5.5: Vammaispalvelulain mukaisen henkilökohtaisen avustajapalvelun toteutuminen

Henkilökohtaisen avustajapalvelun asiakasmäärä on noussut 21 % edellisvuodesta. Työnantajana toimivien asiakkaiden suhteellinen määrä on laskenut. Ostopalvelujen käyttö on lisääntynyt ja ostopalveluna hankittavan henkilökohtaisen avun määrä on jatkanut nousuaan edellisvuodesta, ylittäen määrällisesti vuoden 2013 lopussa työnantaja-mallilla hankitut palvelut. Virastossa muutetaan henkilökohtaisen avun järjestämisessä painopistettä työnantajamallin rinnalle kilpailutetusta ostopalvelusta palveluseteliin.

Henkilökohtaisen avun työnantajaopas on uusittu vuoden 2013 lopussa. Sentteri avustajakeskuksen kanssa on tehty yhteistyötä avustajien rekrytoinnin ja työnantajien ohjaamisen ja neuvonnan kehittämiseksi

Sosiaali- ja terveysvirasto toteuttaa vuoden 2014 lopulla laajan asiakastyytyväisyyskyselyn, missä asiakkaiden tyytyväisyyttä ja palvelujen riittävyyttä kartoitetaan laajalti.

Arviointikertomuksen kohta 4.5.6: Omaishoidon lakisääteisen vapaan järjestäminen ja palvelun riittävyys

lääkkäiden palveluissa on käytettävissä riittävästi lakisääteisen lomituksen hoitopaikkoja sekä niiden lisäksi käytettäviä lyhytaikaisen hoidon paikkoja. Syksyllä 2013 iäkkäiden omaishoitajille tehdyn kyselyn mukaan 69 % omaishoitajista kokee, että heillä on käytettävissään omaishoidettavalle sopiva palvelukokonaisuus. Kyselyn mukaan lyhytaikaishoidon sisältöä toivotaan edelleen aktivoivammaksi, ja lyhytaikaishoitoa tullaan kehittämään siihen suuntaan.

Osavuorokautinen hoito on tällä hetkellä käytössä iäkkäiden omaishoidossa. Päivätoiminnassa on myös otettu käyttöön palveluseteli, mikä lisää valinnan vapautta. Päivätoiminnan palveluseteliasiakkaita on tällä hetkellä 95. Säännöllisen lyhytaikaishoidon järjestämisessä ei ole ongelmia.

Tiettyjen erityisryhmien tarpeisiin (esimerkiksi alle 65-vuotiaat muistisairaat) ei ole aina pystytty täysin vastaamaan. Vammaistyöllä on omia lomituspalveluja tarjolla vain kehitysvammaisille omaishoidon tuen asiakkaille.

Esittelijä

virastopäällikkö
Matti Toivola

Lisätiedot

Jussi Lind, talous- ja strategiapäällikkö, puhelin: 310 42246
jussi.lind(a)hel.fi

Postiosoite

PL 6000
00099 Helsingin kaupunki
sosiaalijaterveys@hel.fi

Käyntiosoite

Toinen linja 4 A
Helsinki 53
www.hel.fi/sote

Puhelin

+358 9 310 5015

Faksi

+358 9 310 42504

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

F11880001200052430

Alv.nro

F102012566